

ANDRZEJ MARIAN ŚWIĄTKOWSKI

**ELEKTRONICZNE TECHNOLOGIE
ZATRUDNIENIA ERY POSTINDUSTRIALNEJ**

**WYDAWNICTWO NAUKOWE
AKADEMII IGNATIANUM W KRAKOWIE
KRAKÓW 2019**

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Uwagi wprowadzające	11
R O Z D Z I A Ł I	
Elektroniczne technologie zatrudnienia ery postindustrialnej: szanse, zagrożenia i niewiadome	17
R O Z D Z I A Ł II	
Polityka i prawo rynku pracy w erze postindustrialnej	39
R O Z D Z I A Ł III	
Technologie cyfrowe (digitalizacja) a prawo pracy	59
R O Z D Z I A Ł IV	
Pojęcie i ogólna charakterystyka elektronicznej technologii zatrudnienia	77
R O Z D Z I A Ł V	
Fenomen elektronicznej platformy pracy	95
R O Z D Z I A Ł VI	
Status uczestników elektronicznej technologii zatrudnienia	123
R O Z D Z I A Ł VII	
Konieczność unormowania statusu i uprawnień osób świadczących pracę w ramach elektronicznej technologii zatrudnienia	149

R O Z D Z I A Ł VIII

Prognozy rozwoju elektronicznych technologii zatrudnienia	167
Zakończenie	187
Bibliografia	193
Indeks rzeczowy	235
Indeks osobowy	241
Summary	245

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Czwarta rewolucja przemysłowa, Przemysł 4.0, która współcześnie bardzo dynamicznie się rozwija, dostarcza specjalistom z rozmaitych dziedzin nauki, pozornie słabo ze sobą powiązanych, wiedzy o zjawiskach, jakich dotychczas nie można było sobie nawet wyobrazić. Któż bowiem jeszcze w obecnej dekadzie XXI stulecia – specjalizujący się w naukach społecznych, przede wszystkim w prawie pracy, ekonomii oraz politykach publicznych, zwłaszcza polityce zatrudnienia będącej częścią polityki społecznej – mógł przewidzieć, że praca wykonywana przez człowieka zostanie uznana za nowoczesny proces technologiczny? Natomiast wraz z postępem wiedzy o elektronicznych środkach komunikacji i porozumiewania się można było sobie wyobrazić, iż nowoczesne technologie staną się konkurencyjną, wręcz alternatywną technologią wykorzystywaną do regulowania procesów pracy na globalnym, światowym rynku pracy. Zjawisko niewyobrażalne stało się więc możliwe już w początkowym okresie obecnej ery (epoki) postindustrialnej.

Charakterystyczną cechą elektronicznych technologii zatrudnienia w erze postindustrialnej jest nie tylko to, do czego byliśmy przyzwyczajeni – wspomaganie maszynami oraz automatycznymi procesami pracy dotychczas wykonywanej przez pracowników. Ludzie pracy zaakceptowali albo pogodzili się również z tym, że niektóre rodzaje prac, zwłaszcza wykonywane w warunkach dla nich trudno dostępnych, szkodliwych, narażających ich życie i zdrowie na ryzyko, jakiemu nie można zapobiec, są zastępowane nowoczesnymi urządzeniami. Już w okresach wcześniejszych rewolucji przemysłowych, drugiej i trzeciej, poprzedzających współczesną erę postindustrialną, pracownicy przyzwyczaili się do tego, że są wspomagani przez procesy, formy, metody, procedury, systemy i techniki ułatwiające im wykonywanie pracy. Powyższe stwierdzenia stanowią tylko część wyrazów bliskoznaczných wykorzystywanych w języku polskim dla oznaczenia terminu „technologia”, użytego w tytule niniejszej monografii.

W internetowym słowniku języka polskiego pojęcie „technologia” ma 69 synonimów zakwalifikowanych do pięciu grup znaczeniowych. O technologii można pisać w kontekstach odnoszących się w jakiejś dziedzinie do: organizacji, podejmowania i prowadzenia działań zaradczych, sposobów postępowania, działalności rzemieślniczej oraz nowoczesnego postępu. Dziedziną, która mnie – jako autora tej monografii – zawodowo interesuje, jest praca odpłatnie świadczona przez człowieka na rzecz innych: osób lub podmiotów.

W 2019 r. mija pierwsze stulecie istnienia i aktywnego funkcjonowania Międzynarodowej Organizacji Pracy, dzięki której ustanowione zostały podstawowe standardy ochrony prawnej i socjalnej osób zatrudnionych w ramach stosunków pracy, regulowanych przepisami prawa pracy. Wspominam o tym dlatego, ponieważ przedstawione w tej książce najnowsze, wprowadzone przez czwartą rewolucję przemysłową, coraz powszechniej stosowane w erze postindustrialnej praktyki korzystania z nowoczesnych technologii elektronicznych mogą stanowić realne zagrożenie dla zainicjowanej przed stu laty i systematycznie rozbudowywanej w latach 1919–2019 przez Międzynarodową Organizację Pracy ochronnej funkcji prawa pracy.

Szczególną pozycję wśród nowoczesnych technologii zatrudnienia, automatyzacji, robotyzacji i sztucznej inteligencji zajmują platformy pracy. Osoby świadczące pracę wykonują czynności, które z powodzeniem mogłyby być uznane za zatrudnienie w ramach stosunku pracy, jednoosobową działalność gospodarczą prowadzoną na własny rachunek przez przedsiębiorcę występującego jednocześnie w roli pracownika lub osób wykonujących zlecenia albo świadczących usługi lub realizujących inną działalność bądź poszczególne zadania na rzecz innych zainteresowanych osób czy podmiotów. Dlatego też szczególnie starannie analizuję w książce sytuację osób zatrudnionych w ramach platform pracy. Zastanawiam się również nad statusem prawnym platformy pracy, występującej w neutralnej roli organizatora procesów pracy. Platforma pracy z powodzeniem mogłaby występować w stosunkach prawnych nawiązywanych z racji jej uczestnictwa w elektronicznych technologiach zatrudnienia w charakterze instytucji pośredniczącej w zatrudnieniu, a nawet pracodawcy.

W dotychczasowej literaturze prawniczej specjaliści prowadzili debaty na temat dwóch uzupełniających się form zatrudnienia regulowanych przepisami prawa. Pierwszą stanowią usługi regulowane normami prawa cywilnego. Drugą natomiast pracownicze stosunki pracy

kształtowane przepisami prawa pracy. Elektroniczne technologie zatrudnienia wykorzystywane w erze postindustrialnej do organizowania nieuregulowanych odrębnie obowiązującymi przepisami prawa form, metod, środków, procesów, technik, sposobów postępowania zatrudniających oraz zatrudnionych w czasie wykonywania świadomej działalności zawodowej, ukierunkowanej na zaspokajanie potrzeb – materialnych i niematerialnych – innych (osób lub podmiotów), nie zmieniają istoty zjawiska pracy. Wyłączają jedynie zatrudnienie, polegające na wykonywaniu pracy, spod działania powszechnie obowiązujących, ustanowionych przez MOP, ochronnych standardów prawa pracy. Przedsiębiorcy używający nowoczesnych elektronicznych technologii korzystają z możliwości, jaką stwarza swoiście pojmowana przez nich praca, która w erze postindustrialnej nie jest uważana za dobro wspólne wyższego rzędu, umożliwiające urzeczywistnienie sensu bytu człowieka na ziemi (LE, 4), towar lub usługę. Według nich praca jest utożsamiana z procesem nowoczesnego komunikowania się umożliwiającemu korzystanie przez zainteresowane osoby i podmioty (zatrudniających i zatrudnionych) z elektronicznej technologii. Używanie takich urządzeń w procesie pracy nie daje jednak podstawy do uznania pracy za technologię.

Nowoczesne technologie będące synonimem ewolucji gospodarczej i społecznej prowadzą do wzrostu gospodarczego i cywilizacyjnego. Jednakże w zatrudnieniu polegającym na świadczeniu pracy przez ludzi nie sposób uznawać wszelkich działań, nawet uchodzących za nowoczesne – ze względu na nieograniczoną przez czas i dystans możliwość bezpośredniego komunikowania się – za pracę innego rodzaju od tej, która jest regulowana normami prawa pracy lub prawa cywilnego. Z tej przyczyny nie wolno akcentować działań, podejmowanych współcześnie w szerokim zakresie przez podmioty zatrudniające, skutkujących wyłączeniem osób wykonujących pracę tylko z tego powodu, że w procesach pracy zatrudnieni są bezpośrednio sterowani za pośrednictwem nowoczesnych technologii elektronicznych.

Mam świadomość, że nadmiernie rozbudowane w przepisach prawnych – międzynarodowych, europejskich i krajowych – instrumenty chroniące pracowników utrudniają prowadzenie działalności zawodowej przedsiębiorcom. Rozbudowana przez organizacje związkowe i polityków ochronna funkcja prawa nie usprawiedliwia jednak stosowanych, zwłaszcza w usługach, elektronicznych technologii zatrudnienia. Elektroniczne technologie zatrudnienia umożliwiają bowiem

przedsiębiorcom nieprzestrzeganie podstawowych obowiązków, do których należą między innymi następujące powinności: równe traktowanie zatrudnionych, stosowanie się do dobowych i tygodniowych norm czasu pracy, wypłacanie minimalnych stawek wynagrodzenia, powszechna ochrona trwałości zatrudnienia oraz prawo świadczeń z zabezpieczenia społecznego. Osobom zatrudnionym w ramach elektronicznych platform zatrudnienia nie przysługują wymienione wyżej uprawnienia. Przedsiębiorcy, na których rzecz zatrudnieni – przy wykorzystaniu elektronicznych technologii zatrudnienia – świadczą pracę, nie ponoszą wobec nich żadnego ryzyka. Wysoki poziom elastyczności zatrudnienia, wyrażający się w pełnej swobodzie postępowania przez zatrudniających wobec zatrudnionych, niweluje stuletni dorobek MOP oraz cofa prawnie nieuregulowane stosunki zatrudnienia do czasów, kiedy w pierwszym okresie „agresywnego kapitalizmu” obowiązywały „organizatorskie” przepisy ustawodawstwa fabrycznego, wzorowane na XIX-wiecznym modelu zatrudnienia – *Master and Servant law*.

Opublikowane rezultaty najnowszych badań (*Do not GIG Up*, 2019) przeprowadzonych w sześciu państwach członkowskich Unii Europejskiej, w tym także w Polsce¹, potwierdziły obserwację o niskim poziomie ochrony prawnej i socjalnej zatrudnionych. Nie wyjaśniły jednak fenomenu popularności platform zatrudnienia, uznawanych za podstawową nowoczesną formę elektronicznej technologii zatrudnienia, wyrażającą się w stałym i systematycznym wzroście tej nowoczesnej technologii, mimo niekiedy znacznych różnic, oczywiście na niekorzyść zatrudnionych, z pracą świadczoną w ramach pracowniczych stosunków pracy. Powyższą dysproporcję wyraźnie widać w sprawach odnoszących się do wynagrodzenia za pracę wykonywaną przez zatrudnionych uważanych za „wolnych strzelców” (*freelancers*), jednoosobowych przedsiębiorców lub pasjonatów. Wspomniane badania, prowadzone z udziałem central związkowych, potwierdziły spostrzeżenie zamieszczone w niniejszej monografii o braku reakcji władz państw Unii Europejskiej na postulaty wysuwane przez niektóre związki zawodowe o potrzebie uregulowania prawnego współczesnego fenomenu elektronicznej technologii zatrudnienia. W uwagach końcowych raport ujawnia brak orientacji władz państwowych

¹ RFN, Francja, Włochy, Polska, Hiszpania, Szwecja. Badania przeprowadzono na zlecenie instytucji unijnych. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion of the European Commission, January 2019.

oraz innych zainteresowanych podmiotów, głównie partnerów społecznych, w sprawach odnoszących się do zasięgu zjawiska, jakim są elektroniczne technologie zatrudnienia. Autorzy raportu trafnie uznają, że opisana przez nich *gig economy* nie jest wyłącznym efektem czwartej rewolucji przemysłowej i zainicjowanej przez nią ery postindustrialnej.

W bibliografii załączonej do monografii przedstawione zostały niemal wszystkie dostępne w Internecie publikacje na temat elektronicznych technologii zatrudnienia ery postindustrialnej. Są to głównie raporty opracowane dla MOP, UE oraz niektórych dużych firm konsultingowych o zasięgu globalnym. W bibliografii figuruje tylko kilka polskich opracowań na ten temat, opublikowanych przez pracowników naukowych.

Problematyką elektronicznych technologii zatrudnienia zajmuję się od kilku lat. Z artykułów na ten temat opublikowanych w czasopiśmie „Horyzonty Polityki”, „Polityka Społeczna” oraz „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” wykorzystałem własne rozważania. Informację o tym zamieściłem we właściwych rozdziałach niniejszej monografii. Kilka kolejnych moich opracowań na ten temat może ukazać się w innych centralnych, polskich czasopiśmie – „Roczniki Administracji i Prawa” czy „Monitor Prawa Pracy”. Mimo oparcia niniejszej monografii na własnym, dotychczasowym dorobku pisarskim uważam, że niniejsza książka ma również istotne własne walory poznawcze. Umożliwia bowiem zaznajomienie się czytelnikowi z najnowszymi tendencjami w prawie pracy i globalnej polityce zatrudnienia oraz w innych politykach publicznych (polityce społecznej i polityce edukacyjnej) ze sprawami odnoszonymi się do elektronicznych technologii zatrudnienia ery postindustrialnej. Nikt bowiem na ten temat w polskiej literaturze nauki o polityce i administracji nie napisał monografii. Niniejsza książka jest adresowana przede wszystkim do studentów kierunku polityki publiczne i administracja oraz innych osób zainteresowanych zagadnieniami nowoczesnej technologii zatrudnienia współczesnej ery postindustrialnej.

BIBLIOGRAFIA

Accenture, *New Skills Now: Inclusion in the Digital Economy*, 2017.

Acemoglu, D., (2003), *Labor- and Capital-Augmenting Technical Change*, Journal of the European Economic Association, vol. 1, No. 1.

Acemoglu, D., (2002), *Technical change, inequality, and the labor market*, Journal of Economic Literature, vol. 40, No. 1.

Acemoglu, D., Autor, D., (2011), *Skill, tasks and technologies: Implications for employment and earnings*, w: *Handbook of labor economics*, red. O. Ashenfelter, D. Card, Elsevier Science Pub. Co., Amsterdam, vol. 4B.

Acemoglu, D., Restrepo, P., (2016), *The Race between Machine and Man: Implications of Technology for Growth, Factor Shares and Employment*, National Board of Economic Research Working Paper No. 22252, Cambridge, Mass.

Acemoglu, D., Autor, D., Restrepo, P., (2017), *Robots and Jobs: Evidence from US labor markets*, National Board of Economic Research Working Paper No. 22252, Cambridge, Mass.

Adam, D., Bremermann, M., Duran, J., Fontanarosa, F., Kraemer, B., Westphal, H., Kunert, A., Tónnes Lónnroos, L., (2016), *Digitalisation and working life: lessons from the Uber cases around Europe*, European Observatory of Working Life.

Aghion, P., Bloom, N., Blundell, R., Griffith, R., Howitt, P., (2005), *Competition and innovation: An inverted-U relationship*, Quarterly Journal of Economic, vol. 120, No. 2.

Agrawal, A.K., Gans, J.S., Goldfarb, A., (2018), *Economic policy for artificial intelligence*, National Board of Economic Research Working Paper No. 24690, Cambridge, Mass.

Agrawal, A.K., Gans, J.S., Goldfarb, A., (2018), *Prediction machines: The simple economic and artificial intelligence*, Harvard Business Review Press, Boston.

Ahuja, A., (2017), *Why gig health matters?*, Financial Times, London, 25.05.2017.

- Ajunwa, I., Crawford, K., Schultz, J., (2017), *Limitless worker surveillance*, California Law Review, vol. 105, No. 3.
- Albertini, J., Hairault, J.-O., Langot, F., Spraseuth, T., (2017), *A tale of two countries: A story of the French and US polarization*, IZA Discussion Paper No. 1103 (Institute of Labor Economics initiated by Deutsche Post Foundation), Bonn.
- Aleksynska, M., Bastrakova, A., Kharchenko, N., (2018), *Work through On-line Platforms in Ukraine: Key Issues and Policy Perspectives*, ILO, Geneva.
- Aleš, E., Faioli, M., (2010), *Self-employment and bogus self-employment in the European construction industry*, Expert Report, Self-employment and bogus self-employment in the construction industry in Italy.
- Allon, G. i in., (2018), *The Impact of Behavioral and Economic Drivers on Gig Economy Workers*, <https://ssrn.com/abstract=3274628>; <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3274628> (dostęp: 19.08.2019 r.).
- Aloisi, A., (2016), *Commoditized workers: Case study research on labour law issues arising from a set of 'on-demand/gig economy' platforms*, Comparative Labor Law & Policy Journal, vol. 37, No. 3.
- Aloisi, A. (2019), Dispatch No. 13 – Italy: *With great power comes virtual freedom: A Review of the First Italian Case Holding that (Food-delivery) Platform Workers are not Employees*, Adapt International and WEC, The Future of Work, nr 1/2019.
- Aloisi, A., (2018), *The role of European institutions in promoting decent work in the collaborative economy, w: Multi-disciplinary design of sharing services*, red. M. Bruglieri, Springer International Publishing, Milano.
- Aloisi, A., De Stefano, V., Silberman, M.S., (2017, May 29), *A Manifesto to Reform the Gig Economy*, <https://qoo.ql/fX67S9> (dostęp: 19.08.2019 r.).
- Alphabeta, (2017), *The Automation Advantage: How Australia can seize a \$2 trillion opportunity from automation and create millions of safer, more meaningful and more valuable jobs*.
- Anderson, E., (2017), *Private Government: How Employers Rule Our Lives (and Why We Don't Talk about It)*, Princeton University Press, Princeton.
- „Arbeit 2020”: *a trade union Project for the digitalization of German manufacturing industry*, [@ADAPT_bulletin](http://www.adaptinternational.it), 19.09.2018, <http://www.industriall-union.org/industriall-sets-strategies-for-industry-40> (dostęp: 19.08.2019 r.).
- Armaroli, I., (2018), „Arbeit 2010”: *a trade union project for the digitalization of German manufacturing industry*, [@ADAPT_bulletin](http://www.adaptinternational.it), 19 September 2018 (dostęp: 19.08.2019 r.).

Arntz, M., Gregory, T., Zierahn, U., (2017), *Revisiting the risk of automation*, Economic Letters, No. 159.

Arntz, M., Gregory, T., Zierahn, U., (2016), *The risk of automation for jobs in OECD countries: A Comparative analysis*, OECD Social, Employment and Migration Working Paper No. 189, Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris.

Arthurs, H., (2017), *The false promise of the Sharing Economy*, Paper presented at the LLRN 3rd Conference, Labour Law Research NetWork, Toronto 25–27 June 2017.

Arthurs, H., (2006), *Who's afraid of globalization? Reflections on the future of labour law*, w: *Globalization and the Future of Labour Law*, red. J. DR Craig, S M. Lynk, Cambridge University Press, Cambridge.

Atkinson, J., (1985), *Flexibility, Uncertainty and Manpower Management*, Institute of Manpower Studies, Brighton.

Atmore, E.C., (2017), *Killing the Goose That Laid the Golden Egg. Outdated Employment Laws Are Destroying the Gig Economy*, Minnesota Law Review Nr 2.

Auerbach, S., (1990), *Legislating for Conflict*, Clarendon, Oxford.

Automation and the future of work: Ten things to solve for, (2018), McKinsey Global Institute, Washington, D.C.

Autor, D.H., (2013), *The „task approach” to labor markets: An overview*, Journal for Labour Market Research, vol. 46, No. 3.

Autor, D.H., (2015), *Why Are There Still So Many Jobs? The History and Future of Workplace*, Automation Journal of Economic Perspectives, vol. 29, No. 3, Summer.

Autor, D.H., Levy, F., Nurnane, R.J., (2003), *The skill content of recent technological change: An empirical exploration*, Quarterly Journal of Economics, vol. 118, No. 4.

Avent, R., (2016), *The Wealth of Humans: Work and its Absence in the Twenty-first Century*, Penguin.

Bakhshi, H. i in., (2017), *The Future of Skills: Employment in 2030*, Pearson, Nesta and The Oxford Martin School.

Balaram, B., Warden, J., Wallace-Stephens, F., (2017), *Good Gigs; A Fairer Future for the UK's Gig Economy*, Root Cause Analysis (RCA).

Baldwin, R., (2016), *The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization*, Harvard University Press, London.

- Balliester, T., Elsheikhi, A., (2018), *The Future of Work: A Literature Review*, ILO Research Department Working Paper No. 29, International Labour Organization, Geneva.
- Baraniuk, Ch., (2015), *How Algorithms Run Amazon's Warehouse*, BBC, <http://www.bbc.com/future/story/20150818-how-algorithms-run-amazons-warehouses> (dostęp: 19.08.2019 r.).
- Bárány, Z.L., Siegel, C., (2018), *Job polarization and structural change*, American Economic Journal: Macroeconomics, vol. 10, No. 1.
- Barclays, (2018), *Robots at the gate: Humans and technology at work*.
- Barnard, C., Deakin, S., (2000), *In Search of Coherence: Social Policy, the Single Market and Fundamental Rights*, Industrial Relations Journal, No. 31.
- Beatson, M., (1995), *Progress towards Flexible Labour Market*, Employment Gazette, No. 103.
- Beaumont, K., (2016), *The Collaborative Economy in Poland and Europe: A Tool for Boosting Female Employment?*, Center for Social and Economic Research (CASE), Working Papers 2(126), 20.07.2016, Warsaw.
- Behrendt, Ch., Quynh, A., (2018), *Nguyen, innovative Approaches for Ensuring Universal Social Protection for the Future of Work*, ILO Future of Work Research Paper Series No. 1, International Labour Organization.
- Bell, D., (1973), *The Coming of Post-industrial Society: A Venture in Social Forecasting*, Basic Books, New York, Forward by the Author. Wydanie polskie (1975): *Nadejście społeczeństwa postindustrialnego: próba prognozowania społecznego*, Instytut Badania Współczesnych Problemów Kapitalizmu, Warszawa.
- Benhamou, S., Janin, L., (2018), *Intelligence artificielle et travail*, France Stratégie, Paris.
- Berg, A., Buffie, E.F., Zanna, L.-F., (2018), *Robots, growth, and inequality: Should we fear the robot revolution? (The correct answer is yes)*, International Monetary Fund Working Paper No. 18/116, Washington D.C.
- Berg, J., (2016), *Income security in the on-demand economy: Findings and policy lessons from a survey of crowdworkers*, Conditions of Work and Employment Series, No. 74, International Labour Office, Geneva.
- Berg, J., (red.), (2015), *Labour Markets Institutions and Inequality: Building Just Societies in the 21st Century*, Cheltenham/Geneva, Edward Elgar/ILO.
- Berg, J., De Stefano, V., (2015, July 10), *Regulating work in the 'gig economy'*, <https://goo.gl/cs3tXp> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Berg, J., Furrer, M., Harmon, E., Rani, U., Silberman, M.S., (2018), *Digital labour platforms and the future of work: Towards decent work in the online world*, International Labour Office, Geneva.

Berg, J., Kucera, D. (red.), (2008), *In Defence of Labour Market Institutions. Cultivating Justice in the Developing World*, Basingstoke/Geneva, Palgrave Macmillan/ILO.

Bessen, J., (2018), *AI and jobs: The role of demand*, mimeo, <http://www.nber.org/chapters/cl4029.pdf>, 13 June 2018 (dostęp: 20.08.2019 r.).

Bessen, J., (2017a), *Automation and jobs: When technology boosts employment*, Law and Economics Research Paper No. 17-09, Boston University School of Law, Boston.

Bessen, J., (2015b), *How Computer automation affects occupations: Technology, jobs, and skills*, Law and Economics Research Paper No. 15-49, Boston University School of Law, Boston.

Bessen, J.-E., (2017), *Information technology and industry concentration*, Law and Economics Research Paper No. 17-09, Boston University School of Law, Law and Economics, December 1st, 2017, <https://ssrn.com/abstract=3044730> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Bessen, J., (2015), *Learning by doing: The real connection between innovation, wages, and wealth*, Yale University Press, New Haven.

Bessen, J., (2015), *Toil and Technology: innovative technology is displacing workers to new jobs rather than replacing them entirely*, IMF Finance and Development Magazine, Maroh.

Blank, R., (1994), *Does a Larger Social Safety Net Mean Less Economic Flexibility?*, Working Under Different Rules, Freeman R.B., New York.

Bock, A.-K., Bontoux, L., Figueiredo, D.O., Nascimento, S., Szczepanikova, A., (2016), *The future of the EU collaborative economy – Using scenarios to explore future implications for employment*, JRC Science for Policy Report.

Bogunia-Borowska, M. (red.), (2015), *Fundamenty dobrego społeczeństwa. Wartości*, Wydawnictwo Znak, Kraków.

Bok, D.C., Dunlop, J.T., (1970), *Labor and the American Community*, Rockefeller Brothers Fund, New York.

Boone, J., (2001), *Intensity of competition and the incentive to innovate*, International Journal of Industrial Organization, vol. 19.

Bozio, A. i in., (2016), *Taxes and Technological Determinants of Wage Inequalities: France 1976–2010*, Paris.

Bradshaw, T., (2017, July 9), *Self-driving cars prove to be labour-intensive for humans*, <https://on.ft.com/2uHBIJq> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Bregiannis, F., Bruurmijn, W.J., Calon, E., Ortega, M.A.D., (2017), *Workers in the Gig Economy, Identification of Practical Problems and Possible Solutions*, Tilburg University Working Paper.

Brookings, (2018), *Measuring American gig workers is difficult, but essentials*, 30.08.2018, <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2018/07/10> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Brookings, (2016), *The Future of Work in the Developing World*, Washington, D.C.

Brożek, B., Jakubiec, M., (2017), *On the legal responsibility of autonomous machines*, *Artificial Intelligence and Law*, vol. 25.

Burchell, B., Deakin, S., Honey, S., (1999), *The employment status of individuals in non-standard employment*, Department of Trade and Industry, London.

Busch, C., Dannemann, G., Schulte-Nólke, H., Wiewiórowska-Domagalska, A., Zoll, F., (2016), *Discussion Draft of a Directive on Online Intermediary Platforms*, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 5, No. 1.

Calo, R., Rosenblat, A., (2017), *The Taking Economy: Uber, Information, and Power*, *Columbia Law Review*, vol. 117, No. 6.

Carbonero, F., Ernst, E., Weber, E., (2018), *Robots and jobs around the world*, ILO Research Department Working Paper No. 36, International Labour Office, Geneva.

Casilli, A., (2016), *Is There a Global Digital Labor Culture? Marginalization of Work, Global Inequalities, and Coloniality*, Paper presented at the 2nd symposium of the Project for Advanced Research in Global Communication (PARGC), Philadelphia.

CEEMET (2016), *Digitalisation and the world of work*, http://www.ceemet.org/sites/default/files/ceemet_digitalisation_and_work_report_2016_0.pdf (dostęp: 19.08.2019 r.).

Cefkin, M., Anya, O., Moore, R., (2014), *A perfect storm? Reimagining work in the era of the end of the job*, *Ethnographic Praxis in Industry Conference Proceedings*, No. 1.

Chan, C., Anteby, M., (2016), *Task Segregation as a Mechanism for Within-job Inequality: Women and Men of the Transportation Security Administration*, *Administrative Science Quarterly*, vol. 61, No. 2.

Chang, J.-H., Phu, H., (2016), *ASEAN in Transformation: The Future of Jobs at Risk of Automation*, International Labour Office Bureau for Employers' Activities Working Paper No. 9, International Labour Office.

Cherry, M., (2016), *Virtual work and invisible labor, w: Invisible Labor: Hidden Work in the Contemporary World*, red. M. Crain, W. Poster, M. Cherry, University of California Press, Oakland, CA.

Cherry, M.A., (2016), *Beyond Misclassification: The Digital Transformation of Work*, Comparative Labor Law & Policy Journal, vol. 37, No. 3.

Cherry, M.A., (2016), *People Analytics and Invisible Labor*, Saint Louis University Law Journal, vol. 61.

Cherry, M., Aloisi, M., (2017), *Dependent Contractors in the Gig Economy: a Comparative Approach*, American University Law Review, vol. 66, No. 3.

Chew Kuek, S. i in., (2015), *The Global Opportunity in Online Outsourcing*, World Bank Group, Washington, D.C. June 8, 2015.

Chiacchio, F., Petropoulos, G., Pichler, D., (2018), *The impact of industrial robots on EU employment and wages: A local labour market approach*, Bruegel Working Paper No. 2 (Brussels, Bruegel), <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2018/04/Working-Paper-AB-25042018.pdf>, 14 June 2018 (dostęp: 19.08.2019 r.).

Choudary, Sangeet, P., (2018), *The architecture of digital labour platforms: Policy recommendations on platform design for worker well-being*, ILO Future of Work Research Paper Series, No. 3, Geneva, ILO.

Chui, M., Manyika, J., Miremadi, M., (2016), *Where machines could replace humans – and where they can't (yet)*, McKinsey Quarterly, July 2016, <https://www.mckinsey.com/business-functions/digital-mckinsey/our-insights/where-machines-could-replace-humans-and-where-cant-yet> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Ciminelli, G., Ernst, E., Giuliadori, M., Merola, R., (2018), *The composition effects of tax-based consolidations on income inequality*, European Journal of Political Economy.

Cline, B., Brady, M., Montes D., Foster Ch., Davim C., (2018), *The Augmented Workforce: 4 areas for financial institutions to consider when pursuing intelligent automation for greater value and productivity*, KPMG Insights, <https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights/2018/06/augmented-workforce-fs.html> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Coase, R.H., (1937), *The nature of the firm*, *Economica*, No. 4(16).

Cockburn, I.-M., Henderson, R., Stern, S., (2018), *The impact of artificial intelligence on innovation*, National Bureau of Economic Research, Working Paper, No. 24449, Cambridge, Mass.

- Codagnone, C. i in., (2016), *The Future of Work in the 'Sharing Economy'. Market Efficiency and Equitable Opportunities or Unfair Precarisation?*, EU Science Hub, Brussels.
- Codagnone, C., Abadie, F., Biagi, F., (2016), *The Passions and the Interests: Unpacking the 'Sharing Economy'*, JPC Science Policy Report, Luxembourg.
- Cognizant, (2017), *21 Jobs of the Future: A Guide to Getting – and Staying – Employed over the Next Ten Years*.
- Cognizant, (2015), *The Robot and I: How New Digital Technologies Are Making Smart People and Businesses Smarter by Automating Rote Work*.
- Cohen, J.E., (2017), *Law for the Platform Economy*, U.C. Davis Law Review, No. 51(1).
- Cohen, L., (2012), *Assembling Jobs: A Model of How Tasks Are Bundled Into and Across Jobs*, Organization Science, vol. 24, No. 2.
- Comparative Report, (2018), *Smart Unions for New Industry*, I. Armaroli, S. Spattini, P. Tomassetti, project co-funded by the European Commission, DG Employment, Social Affairs and Inclusion, VP/2017/002.
- Corporaal, G., (2019), *Future of Work Organizations Platform Economy*, Oxford Internet Institute, Oxford.
- Crank, A.L., (2016), *O'Connor v. Uber technologies, Inc.: The dispute lingers – are workers in the on-demand economy employees or independent contractors?*, American Journal of Trial Advocacy, vol. 39, No. 3.
- Daheim, C., Wintermann, O., (2017), *2050: Die Zukunft der Arbeit*, Guter-sloh, Bertelsmann Foundation.
- Das Acevedo, D., (2016), *Regulating Workforce Relationships in the Sharing Economy*, Employee Rights & Employment Policy Journal, No. 26(1).
- Davenport, T., Kirby J., (2015), *Beyond Automation*, Harvard Business Review, June 2015.
- David, A., Levy, F., Murnane, R., (2000), *Upstairs, Downstairs: Computer-Skill Complementarity and Computer-Labor Substitution on Two Floors of a Large Bank*, National Bureau of Economic Working Paper, No. 7890.
- Davidov, G., (2016), *A Purposive Approach to Labour Law*, Oxford University Press, Oxford.
- Davidov, G., (2017), *The Status of Uber Drivers: A Purposive Approach*, <http://www.labourlawresearch.net/sites/default/files/papers/The%20status%20of%20Uber%20drivers%20A%20purposive%20approach%20copy.pdf>, 14.09.2017 (dostęp: 19.08.2019 r.).

Davies, J.E., (1868), *The Master and Servant Act, 1867: with an introduction*, London.

Davies, P., Freedland, M., (2000), *Employees, Workers and the Autonomy of Labour Law*, w: *Legal Regulation of the Employment Relation*, red. H. Collins, P. Davies, R. Rideout, Kluwer Law International, London.

Davies, P., Freedland, M., (2007), *Towards More Flexible Labour Market*, w: *Labour Legislation and Regulation since the 1990s*, Oxford University Press, Oxford.

Davies, R., Coole, T., Smith, A., (2017), *Review of socio-technical considerations to ensure successful implementation of Industry 4.0*, Paper presented at the 27th International Conference on Flexible Automation and Intelligent Manufacturing, FAIM2017, Modena, Italy.

De Backer, K., De Stefano, T., Menon, C., Suh, J.R., (2018), *Industrial robotics and the global organisation of production*, OECD Science, Technology and Industry Working Paper, No. 2018/03, Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris.

De Backer, K., Menon, C., Desnoyers-James, I., Moussiégt, L., (2016), *Reshoring: Myth or reality?*, OECD Science, Technology and Industry Working Paper, No. 2016/27, Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris.

De Gennar, V., Pavone, A., (2018), *Italian labour court hands down landmark decision on Foodora case with potentially far-reaching implications for any company in Italy's growing gig economy*, Global Workplace Insider, 24.05.2018.

De Groen, W.P., Kilhoffer, Z., Lenaerts, K., Mand, I., (2018), *Employment and working conditions of selected types of platform work*, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Publication Office of the European Union, Luxembourg.

De Groen, W.P., Lenaerts, K., Bose, R., Paquier, F., (2017), *Impact of Digitalisation and the On-Demand Economy on Labour Markets and the Consequences for Employment and Industrial Relations*, Study prepared for the European Economic and Social Committee, Brussels.

De Groen, W.P., Maselli, I., (2016), *The impact of the collaborative economy on the labour market*, Special Report, No. 138, Centre for European Policy Studies, Brussels.

De Stefano, V., (2016b), *Casual Work beyond Casual Work in the EU: The Underground Casualisation of the European Workforce-And What to Do about it*, European Labour Law Journal, No. 7(3).

De Stefano, V., (2016a), *Introduction: Crowdsourcing, the Gig-Economy, and the Law, Comparative*, Labor Law & Policy Journal, No. 37(3).

De Stefano, V., (2017), *Labour is not a technology: Reasserting the Declaration of Philadelphia in times of platform work and gig economy*, IUSLabor (UPF), No. 2.

De Stefano, V., (2018a), „*Negotiating the algorithm*”: *Automation, artificial intelligence and labour protection*, Employment Working Paper, No. 46, International Labour Office, Geneva.

De Stefano, V., (2018), *Platform Work and Labour Protection. Flexibility is Not Enough, Regulating for Globalization*, <https://googl/w6Ujai>, 23.05.2018 (dostęp: 19.08.2019 r.).

De Stefano, V., (2009), *Smuggling-in flexibility: temporary work contracts and the „implicit threat” mechanism*, ILO Working Document.

De Stefano, V., (2016), *The rise of the „just-in-time workforce”: On-demand work, crowdwork, and labor protection in the „gig economy” Comparative*, Labor Law & Policy Journal, No. 37(3).

De Stefano, V., Aloisi, A., (2018a), *European legal framework for digital labour platforms*, Publications of the European Union, Luxembourg.

De Stefano, V., Aloisi, A., (2018), *Fundamental Labour Rights, Platform Work and Human-Rights Protection of Non-Standard Workers* (February 18, 2018), w: *Business and Human Rights Law*, red. J.R. Bellace, B. Haarter, Edward Elgar Publishing Ltd.; Bocconi Legal Studies Research Paper, No. 3125866, <https://ssrn.com/abstractA3125866> (dostęp: 19.08.2019 r.).

De Stefano, V., Wouters, M., (2019), *Should digital labour platforms be treated as private agencies?*, Etui Foresight Brief, April 2019, Scarica PDF.

Deakin, S., (2016), *New forms of employment: Implications for EU-law – The law as it stands*, w: *New forms of employment in Europe*, red. B. Waas, Bulletin of comparative labour relations, vol. 94, Alphen aan den Rijn, The Netherlands.

Deakin, S., (2016), *The Contribution of Labour Law to Economic Development and Growth*, Centre for Business Research, University of Cambridge Working Paper, No. 478.

Deakin, S., Markou, C., (2017), *London Uber ban: regulators are finally catching up with technology*, <https://theconversation.com/london-uber-ban-regulators-are-finally-catching-up-with-technoiqy-84551> (dostęp: 19.08.2019).

- Deakin, S., Morris, G.S., (2005), *Labour Law*, Oxford and Portland, Oregon.
- Deakin, S., Morris, G.S., (2012), *Labour Law*, Oxford and Portland, Oregon.
- Deakin, S., Wilkinson, F., (2005), *The Law of the Labour Market: Industrialization, Employment and Legal Evolution*, Oxford University Press, Oxford.
- Decanio, S., (2016), *Robots and Humans – complements or substitutes?*, Journal of Macroeconomics, vol. 49.
- Degryse, C., (2016), *Digitalisation of the economy and its impact on labour markets*, WP ETUI, No. 2.
- Del Rio-Chanona, R.M., Meally, P., Beguerisse-Diaz, M., Lafond, F., Farmer, J.-D., *Automation and occupation mobility. A data driven network model*, arXiv:1906.04086v2 [econ.DN] 15 July 2019, Oxford Martin School, Adapt International Bulletin n.15/2019.
- Dellot, B., (2018), *Why automation is more than just a job killer*, RSA Blog, 20 July 2018, <https://www.thersa.org/discover/publications-and-articles/rsa-blogs/2018/07/the-four-types-of-automation-substitution-augmentation-generation-and-transference> (dostęp: 19.08.2019 r.).
- Deloitte, (2018), *Reconstructing Jobs: Creating good jobs in the age of artificial intelligence*, https://www2.deloitte.com/content/dam/insights/us/articles/AU308_Reconstructing-jobs/DI_Reconstructing-jobs.pdf (dostęp: 19.08.2019 r.).
- Deming, D.J., (2017), *The growing importance of social skills in the labor market*, Quarterly Journal of Economics, vol. 132, No. 4.
- Deming, D., Kahn, L.B., (2018), *Skill Requirements across Firms and Labor Markets: Evidence from Job Postings for Professionals*, Journal of Labor Economics, vol. 36.
- Di Amato, A., (2016), *Uber and the Sharing Economy*, Italian Law Journal, No. 2.
- Dickson, B., (2017), *What is Narrow, General and Super Artificial Intelligence*, TechTalks, 12 May 2017, <https://bdtechtalks.com/2017/05/12/what-is-narrow-general-and-super-artificial-intelligence/> (dostęp: 19.08.2019 r.).
- DiMaggio, P.J., (1988), *Interest and agency in institutional theory, w: Institutional patterns and organizations*, red. L. Zucker, Ballinger.
- Dokka Munforf, M., Schanzenbach, D.W., (2015), *Workers and the Online Gig Economy*, The Hamilton Project.
- Donovan, S.A., Bradley, D.H., Shimabukuro, J.O., (2016), *What does the gig economy mean for workers?*, Congressional Research Service: Report 2016.

Don't GIG Up! State of the Art Report, http://www.fondazionebrodolini.it/sites/default/files/state_of_the_art_report.pdf (dostęp: 19.08.2019 r.).

Drahokoupli, J., Fabo, B., (2016), *The Sharing Economy That is Not: Shaping Employment*, Platform Capitalism, Social Europe, 26 July 2016, <https://socialerope.eu/2016/07/sharing-economy-not-shaping-employment-platform-capitalisme/> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Drahokoupli, J., Piasna, A., (2017), *Work in the Platform Economy: Beyond Lower Transaction Cost*, Forum Intereconomics.

Drahokoupli, J., Piasna, A., (2019), *Work in the platform economy: Deliveroo riders in Belgium and the Smart arrangement*, Working Paper (2019.01), European Trade Union Institute, Brussels.

Dubal, V.B., (2017), *Winning the Battle, Losing the War?: Assessing the Impact of Misclassification Litigation on Workers in the Gig Economy*, Wisconsin Law Review, No. 4.

Dufour, C., Hege, A., (2010), *The legitimacy of collective actors and trade union renewal*, Transfer: European Review of Labour and Research, vol. 16, No. 3.

Durward, D., Blohm, I., Leimeister, J.M., (2016), *Principal Forms of Crowdsourcing and Crowd Work in The Digital Economy and The Single Market*, red. W. Wobbe, E. Bova, C. Dragomirescu-Gaina, Foundation for European Progressive Studies, Brussels 2016.

Economist (2018), *The workplace of the Future*, The Economist, 28 March 2018, <https://www.economist.com/news/leaders/21739658-artificial-> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Eichhorst, W., Marx, P., (red.), (2015), *Non-standard employment in post-industrial labour markets: an occupational perspective*, Cheltenham, UK and Northampton, MA.

Eichhorst, W., Rinne, U., (2017), *Digital Challenges for the Welfare State*, IZA Policy Paper, No. 134.

Eichhorst, W., Braga, M., Famira-Muhlberger, U., Gerard, M., (2013), *Social protection rights of economically dependent self-employed workers*, European Parliament Directorate General for Internal Policies.

Eichhorst, W., Hinte, H., Rinne, U., Tobsch, V., (2016), *How Big is the Gig? Assessing the Preliminary Evidence on the Effects of Digitalization on the Labor Market*, IZA Policy Paper, No. 117.

Ekbia, H., Nardi, B., (2017), *Heteromation, and Other Stories of Computing and Capitalism*, MIT Press, Boston.

Emerson, M., (1988), *Regulation or Deregulation of the Labour Market: Policy Regimes for the Recruitment and Dismissal of Employees in Industrial Countries*, European Economic Review, No. 32.

Employment status of platform workers (national court's decision overview – Australia, Brazil, France, Italy, United Kingdom, United States and Spain), 9 diciembre, 2018 *ibdehereComentarios Jurisprudencia*.

Engels, Ch., (2014), *Subordinate Employees or Self-Employed Workers?*, w: *Comparative Labour Law and Industrial Relations in Industrialized Market Economies*, red. R. Blanpain, Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn.

Ernst, E., (2015), *Is technological change accelerating?*, ILO briefing for the Global Commission on the Future of Work, ILO, Geneva 2015.

Ernst, E., Chentouf, L., (2014), *Work organisation and incentives*, Global and Local Economies Review, vol. 18, No. 1.

Ernst, E., Merola, R., Samaan, D., (2018), *The economics of artificial intelligence: Implications for the Future of Work*, Research Paper 5, ILO Research Department, Geneva.

Espinoza, Ch., Müller, P., Bateman, C., Garbett, C., (2016), *Millenialsi w pracy*, Studio EMKA, Warszawa.

Estevadeordal, A. i in., (2017), *The Future of Work In Latin America Integration 4.0*, Integration and Trade Journal, vol. 21, No. 42.

Estlund, C., (2017), *What Should We Do After Work? Automation and Employment Law*, NYU School of Law, Public Law Research Paper No. 17–28.

ETUC resolution on digitalization, (2016), *Towards a fair digital work*, June 8–9, <https://www.etuc.org/en/document/etuc-resolution-digitalisation-towards-fair-digital-work> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Eurofound, (2017), *Exploring self-employment in the European Union*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Eurofound, (2018), *Game changing technologies: Exploring the impact of production processes and work*, Dublin.

Eurofound, (2015), *New forms of employment*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Eurofound, (2017), *Non-standard forms of employment: Recent trends and future prospects*, Background paper for Estonian Presidency Conference 'Future of Work: Making It e-Easy', 13–14 September 2017.

Eurofound, (2017), *Non-standard forms of employment: Recent trends and future prospects*, Dublin.

Eurofound, De Groen, W.P., Kilhoffer, Z., Lenaerts, K., (2018), *Employment and working conditions of selected types of platform work*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Eurofound, International Labour Office, (2017), *Working anytime, anywhere: The effects on the world of work*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, International Labour Office, Geneva.

European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP), (2012), *Briefing Note: Preventing skill obsolescence*, http://www.cedefop.europa.eu/files/9070_en.pdf (dostęp: 19.08.2019 r.).

European Commission, A European Agenda for the Collaborative Economy, COM(2016) 356, Brussels.

European Commission, *Assessing the size and presence of the collaborative economy in Europe*, Publication Office of the European Union, Brussels 2016.

European Commission, (2015), *Employment and Social Developments in Europe 2014*, Luxembourg.

European Commission, (2016), *The use of collaborative platforms*, Flash Eurobarometer, No. 438. Survey requested by the European Commission, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs and co-ordinated by the Directorate-General for Communication.

European Commission press release, (2018), *Artificial intelligence: Commission outlines a European approach to boost investment and set ethical guidelines*, April 25, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3362_en.htm (dostęp: 19.08.2019 r.).

European Social Policy – A Way Forward for the Union (1994), The European Commission White Paper, COM (94)333.

Evju, S., (2013), *Labour is not a Commodity*, European Labour Law Journal, No 3.

Ezrachi, A., Stucke, M.E., (2015), *Online Platforms and the EU Digital Single Market*, University of Tennessee Legal Studies Research Paper, No. 283.

Fabo, B. i in., (2017), *An overview of European platforms: Scope and business models*, Joint Research Centre, Publication Office of the European Union, Brussels.

Faioli, M., (2018), *Atlantic Transition for Law and Labor: CETA First and TTIP Second?, w: Sustainable Development, Global Trade and Social Rights*, red. A. Perulli, T. Treu, Wolters Kluwer, Kluwer Law International.

Farrell, D., Greig, F., (2017), *Paychecks, payday, and the online platform economy: Big data on income volatility*, JP Morgan Chase Institute 2016.

Felstiner, A., (2011), *Working the Crowd: Employment and Labor Law in the Crowdsourcing Industry*, Berkeley Journal of Employment & Labor Law, No. 32(1).

Fernández-Macías, E., (2017), *Automation, digitalisation and platforms: Implications for work and employment*, working paper, Dublin.

Fernández-Macías, E., Bisello, M., (2016), *A framework for measuring tasks across occupations*, <https://voxeu.org/article/framework-measuring-tasks-across-occupations> (dostęp: 2.08.2018 r.).

Fernández-Macías, E., Bisello, M., (2016), *Fewer routine jobs but more routine work*, <https://www.socialeurope.eu/fewer-routine-jobs-but-more-routine-work> (dostęp: 2.08.2018 r.).

Field, F., Forsey, A., (2016), *Sweated Labour – Uber and the ‘Gig economy’*, London, 9 December 2016.

Field, F., Forsey, A., (2016), *Wild West Workplace, Self-Employment in Britain’s ‘Gig Economy’*, September 2016.

Finck, M., (2017), *Digital Regulation: Designing a Supranational Legal Framework for the Platform Economy*, LSE Legal Studies Working Paper, No. 15/2017, <https://ssrn.com/abstract=2990043> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Fleming P., (2017), *The human capital hoax: Work debt and insecurity in the era of Uberization*, Organization Studies, 38(5).

Ford, M., (2015), *Rise of the robots; Technology and the threat of a jobless future*, Basic Books.

Forysth, A., (2018), *What does collective representation look like in Australian’s gig economy?*, Labour Law Down Under the Blog, 6.11.2018.

Frączek, M., (2015), *Polityka rynku pracy. Teoria i praktyka*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.

Fredman, S., (2006), *Precarious Norms for Precarious Workers*, w: *Precarious Work, Women and the New Economy*, red. J. Fudge, R. Owens, London Bloomsbury Publishing, London.

Freedland, M.R., Prassl, J., (2017), *Employees, Workers, and the ‘Sharing Economy’: Changing Practices and Changing Concepts in the United Kingdom*, University of Oxford, Legal Research Paper Series, no 19.

French, S., (2018), *Bill Gates says Robots should pay taxes if they take your job*, <https://secure.marketwatch.com/story/bill-gates-says-robots-should-pay-taxes-if-they-take-your-job-2017-02-18> (dostęp: 8.01.2018 r.).

Frey, C.B., Osborn, M.A., (2013), *The future of employment. How susceptible are jobs to computerization?*, Technological Forecasting and Social Change, vol. 114, issue C., Oxford Martin School.

Fudge J., (2006), *Women and Precarious Work: The Scope of Labour Protection*, w: *Precarious Work, Women, and the New Economy: The Challenge to Legal Norms*, red. J. Fudge, R. Owens, Hart Publishing, Oxford.

Fujii, H., Managi, S., (2018), *Trend and priority shifts in artificial intelligence technology invention: A global patent analysis*, Economic Analysis and Policy, vol. 58, issue C.

Furman, J., Seamans, R., (2018), *AI and the economy*, National Bureau Economic Research, Paper, No. 24680, Cambridge, Mass.

Gahan, P., Healy, J., Nicholson, D., (2017), *Technology, the Digital Economy and the Challenge for Labour Market Regulation*, w: *The Evolving Project of Labour Law. Foundations, Development and Future Research Directions*, red. J. Howe, A. Chapman, I. Landau, The Federation Press, Sydney.

Garben, S., (2017), *Protecting Workers in the Online Platform Economy: An overview of regulatory and policy developments in the EU*, European Risk Observatory Discussion paper.

Garben, S., Kilpatrick, C., Muir, E., (2017), *Towards a European Pillar of Social Rights: upgrading the EU social acquis*, College of Europe Policy Brief, No. 1.

Gee, K., (2017, August 8), *In a Job Market This Good, Who Needs to Work in the Gig Economy?*, <http://on.wsi.com/2uBSChM> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Genna, I., (2017, December 20), *The European court stops UberPop, not Uber. A new legislation for digital start-ups is needed*, <https://qoo.gl/kkNZ52> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Gifford, D.J., Kudrle, R.T., (2010), *The law and economics of price discrimination in modern economies: Time for reconciliation?*, UC Davis Law Review, No. 1235; <http://scholarship.law.umn.edu/faculty/articles/358> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Gillespie, A., Richardson, R., Valenduc, G. i in., (1999), *Technology Induced Atypical Work Forms*, Report for the Office of technology assessment of the European Parliament (STOA), Brussels.

Goldin, C., Katz, L., (1998), *The origins of technology-skill complementarity*, Quarterly Journal of Economic, 1998, vol. 112, No. 3.

Gomes, B., (2016), *Le crowdworking: essai sur la qualification du travail par intermédiation numérique*, Revue de Droit du Travail, No. 7–8.

Gospodarek, G., (2019), *Status „niezależnego” usługodawcy a trójpodmiotowy model świadczenia usług w gig economy*, część I, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, nr 2.

Govindarajan, V., Immelt, J.-R., (2019), *Leading Digital Change*, MIT Sloan Management Review, Spring 2019.

Grabher-Meyer, N., Gmyrek, P., (2017), *Big data and artificial intelligence in the ILO's development cooperation. State of play, ideas, opportunities and threats*, Geneva, ILO.

Graetz, G., Michaels, G., (2015), *Robots at Work*, IZA Discussion Paper, No. 8938, Bonn, Institute for the Study of Labor.

Graham, M., Woodcock, J., (2018), *Towards a Fairer Platform Economy: Introducing the Fairwork Foundation*, *Alternate Routes*, No. 29.

Graham, M. i in., (2017), *The Risks and Rewards of OnLine Gig Work At the Global Margins*, Oxford Internet Institute, Oxford, www.oii.ac.uk/publications/gigwork.pdf (dostęp: 19.08.2019 r.).

Graham, M., Anwar, M.A., (2019), *The Global Gig Economy: Towards a Planetary Labour Market?*, Oxford Internet Institute, *First Monday* 24(4), Adapt International and WEC, nr 4.

Graham, M., Hjorthi, I., Lehdonvirta, V., (2017), *Digital labour and development: impacts of global digital labour platforms and the gig economy on worker livelihoods*, *Transfer*, No. 23(2).

Gramano, E., (2019), *Dispatch No. 9 – Italy – The new legal status of independent contractors in the Italian legal system*, 3.07.2008, Adapt International and WEC, nr 1.

Greenhouse, S., (2016), *On Demand, and Demanding Their Right*, *The American Prospect Magazine*, Washington, D.C., 28 June 2016.

Grierson, J., Davies, R., (2017, February 10), *Pimlico Plumbers loses appeal against self-employed status*, <https://gu.com/p/5givv/stw> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Griswold, A., (2018), *Uber drivers are getting minimum-wage protection for the very first time*, *Employment status/court decisions*.

Guerreiro, J., Rebelo, S., Teles, P., (2018), *Should Robots Be Taxed?*, London.

Hale, J., (2018), *In Denmark, a historic collective agreement is turning the „bogus self-employed” into „workers with rights”*, 4.07.2018, *Equal Times*, <https://www.equaltimes.org/> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Hardie, M., (2016), *The feasibility of measuring the sharing economy*, UK Office for National Statistics.

Harris, S.D., Krueger, A.B., (2015), *A Proposal for Modernizing Labor Laws for Twenty-First-Century Work: The „Independent Worker”*, The Hamilton Project.

Hatzopoulos, V., Roma, S., (2017), *Caring for Sharing? The Collaborative Economy under EU Law*, Common Market Law Review, No. 54(1).

Hay, D., Craven, P. (red.), (2006), *Masters, Servants and Magistrates in Britain and the Empire, 1562–1955*, University of North Carolina Press, Chapel Hill.

Hayek von, F.A., *Konstytucja wolności*, wyd. polskie 1960 poza obiegiem oficjalnym, wydanie oficjalne 2006, PWN, Warszawa.

Healy, J., Nicholson, D., Pekarek, A., (2017), *Should we take the gig economy seriously?*, Labour & Industry Journal of the Social and Economic Relations of Work, 27(3).

Heyes, J., Hastings, T., (2017), *The Practices of Enforcement Bodies in Detecting and Preventing Bogus Self-Employment*, European Platform Undeclared Work, European Commission.

Hill, S., (2017), *Raw Deal: How the „Uber Economy” and Runaway Capitalism Are Screwing American Workers*, St. Martin's Press 2017.

Hirsch-Kreinsen, H., (2016), *Digitization of industrial work: development paths and prospects*, Journal of Labour Market Research, vol. 49, No. 1.

Hlond, A., kardynał, (1923), *List pasterski „O chrześcijańskie zasady prawa państwowego”*, 23.04.1923, cytat z Listu św. Pawła do Rzymian, rozdz. 13, patrymonium chrystusowcy.pl.

House Of Commons – Work and Pensions Committee, (2017), *Self-employment and the gig economy*, London.

Howe, J., (2006, June), *The Rise of Crowdsourcing*, <https://www.wired.com/20Q6/06/crowds/> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Hugo, C., (1906), *Związki zawodowe robotników angielskich według The conflicts of capital and labour*, wyd. St. Kucharski, Biblioteka Naukowa, Warszawa.

Hunt, A., Machingura, F., (2016), *A good gig? The rise of on-demand domestic work*, Overseas Development Institute Working Paper, No. 7.

Hussenot, A., (2017, August 21), *Why the future of work could lie in freelancing*, <http://wef.ch/2vWWHPR> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Huws, U., (2016, June 1), *Logged In*, <https://goo.gl/ik6BWL> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Huws, U., (2016), *New forms of platform employment*, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), The Digital Economy and the Single Market, Brussels.

Huws, U., (2009), *The making of a cybertariat? Virtual work in a real world*, Socialist Register, 37.

Huws, U., Spencer, N.H., Joyce, S., (2016), *Crowd Work in Europe. Preliminary Results from a Survey in the UK, Sweden, Germany, Austria and The Netherlands*, Foundation for European Progressive Studies.

Huws, U. i in., (2017), *Work in European Gig Economy: Research Results from the UK, Sweden, Germany, Austria, The Netherlands, Switzerland and Italy*, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), UNI Europa, Hertfordshire Business School 2017.

Ibarra, I.A., Goff, L., Hernandez, D.J., Lanier, J., Weyl, E.G., (2018), *Should we treat data as labor? Moving beyond 'free'*, American Economic Association Papers and Proceedings, vol. 108.

ILO Century Declaration (2019), 108th Session of the International Labour Conference 10–21 June 2019. ILO Century Declaration for the Future of Work adopted by the Conference at Its one hundred and eighth session, Geneva, 21 June 2019.

IMF (2018), *Technology and the future of work*, G20 Background Note (Washington DC, International Monetary Fund), <http://www.imf.org/external/np/g20/pdf/2018/041118.pdf>, 13.06.2018 (dostęp: 19.08.2019 r.).

Independent Work: Choice, Necessity, and the Gig Economy, McKinsey Global Institute and Company, October 2016.

IndustriALL Global Union, (2017), *The challenge of Industry 4.0 and the demand for New Answers*, http://www.industriall-union.org/sites/default/files/uploads/documents/2017/SWITZERLAND/Industry4point0Conf/draft_integrated_industry_4.0_paper_5_17.10.2017.pdf (dostęp: 19.08.2019 r.).

Institut Sapiens, (2018), *L'impact de la revolution digitale sur Emploi*, <https://www.institutsapiens.fr/wp-content/uploads/2018/08/Note-impact-digital-sur-lemploi.pdf>, 2018 (dostęp: 19.08.2019 r.).

Intelligence-pushes-beyond-tech-industry-work-could-become-fairer-The Economist Intelligence Unit and ABB, *The Automation Readiness Index: Who is Ready for the Corning Waive of Automation*, (2018).

International Federation of Robotics, (2017), *The Impact of Robots on Productivity, Employment and Jobs: A positioning paper by the International Federation of Robotics*.

International Labour Office, (2006), *The employment relationship: Overview challenges and opportunities*, Report V, International Labour Conference, 95th Session, Geneva.

International Labour Office, (2016), *Non-standard employment around the world: Understanding challenges, shaping prospects*, Geneva.

International Labour Office, (2013), *Regulating the employment relationship in Europe: A guide to Recommendation No. 198*, Governance and Tripartism Department, Geneva.

International Labour Organisation, (2017), *Inception Report for the Global Commission on the Future of Work*, Geneva.

International Labour Organisation, (2017), *Strengthening Social Protection for Future Work*, Geneva.

International Labour Organisation, (2017), *Synthesis Report of the National Dialogues on the Future of Work*, Geneva.

Inversi, C., Dundon, T., Buckley, L.-A., (2017), *I Don't Work For, I Work With... Disposable workers and working time regulation in the gig-economy*, Paper prepared for presentation at the „5th Conference of the Regulating for Decent Work NetWork” at the International Labour Office, Geneva, Switzerland, 3–5 July 2017.

Ipeirotis, P.G., Horton, J.J., (2011), *The need for standardization in crowdsourcing, w: Proceedings of the workshop on crowdsourcing and human computation at CHI*.

Ivanova, M., Bronowicka, J., Kocher, E., Degner, A., (2018), *The App as a Boss? Control and Autonomy in Application-Based Management*, Arbeit/Grenze/Fluss – Work in Progress interdisziplinärer Arbeitsforschung, nr 2, Frankfurt (Oder), Viadrina.

Jamil, R., (2017), *Drivers vs Uber – The limits of the Judicialization: Critical review of London's employment tribunal verdict in the case of Aaslam Y. & Farrar J. against Uber*, Revue Interventions Economiques. Papers in Political Economy, No. 58.

Jesuthasan, R., (2017), *You may not be a disrupter, but you might find opportunities in the gig economy*, Willis Towers Watson Blog, 24 July 2017, <https://www.willistowerswatson.com/en/insights/2017/07/insights-gig-economy> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Jesuthasan, R., Boudreau, J., (2017), *Thinking Through How Automation Will Affect Your Workforce*, Harvard Business Review, April 2017.

Johansson, J., Abrahamsson, L., Bergvall Kareborn, B., Falholm, Y., Grane, C., Wykowska, A., (2017), *Work and Organization in a Digital Industrial Context*, Management Revue, vol. 28, No. 3.

Johnson, L., Sachs, L., (2014), *International Investment Agreements, 2011–2012: A Review of Trends and New Approaches*, Yearbook on International Investment Law and Policy 2012–2013, red. A.K. Bjorklund.

Johnston, H., Land-Kazlauskas, Ch., (2017), *Organizing on-demand: Representation, voice, and collective bargaining in the gig economy*, Conditions of Work and Employment Series, No. 94, International Labour Office, Geneva.

Kagermann, H., Wahlster, W., Helbig, J., (2013), *Securing the future of German manufacturing industry. Recommendations for implementing the strategic initiative Industrie 4.0*. Final report of the Industrie 4.0 Working Group, Forschungsunion, Acatech.

Kalanick, T., (2016, April 21), *Growing and growing up*, Uber Newsroom, <https://newsroom.uber.com/growing-and-growing-up> (dostęp: 10.12.2018 r.).

Kane, G.C., Palmer, D., Phillips, A.N., Kiron, D., Buckley, N., (2019), *Accelerating Digital Innovation Inside and Out*, Agile Teams, Ecosystems, and Ethics, MIT Sloan Management Review and Deloitte, MIT SMR Home, June 4, 2019.

Kaplan, J., (2016), *Artificial Intelligence: What Everyone Needs to Know*, Oxford University Press, Oxford.

Katz, V., (2015), *Regulating the Sharing Economy*, Berkeley Technology Law Journal, Special Issue, Nr 30.

Katz, L., Krueger, A., (2016), *The rise and nature of alternative work arrangements in the United States, 1995–2015*, National Bureau of Economic Research (NBER), Working Paper No 22667, Cambridge, Mass.

Kennedy, J.V., (2016), *Three Paths to Update Labor Law for the Gig Economy*, Information Technology & Innovation Foundation.

Kenney, M., Zysman, J., (2016), *The Rise of the Platform Economy*, Issue in Science and Technology, vol. XXXII, issue 3.

Kezuka, K., (2017), *Crowdwork and the Law in Japan, w: Crowdwork – A Comparative Law Perspective*, red. B. Waas, W.B. Liebman, A. Lyubarsky, K. Kezuka, Bund-Verlag, Frankfurt.

Killhoffer, Z., Lenaerts, K., (2017), *What is happening with platform workers' rights? Lessons from Belgium*, Center for European Policy Studies, Brussels, <http://www.ceps.eu/publications/what-happening-platform-workers-rights-lessons-belgium> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Kingsley, S.C., Gray, M.L.S., (2014), *Monopsony and the crowd: Labor for lemons, w: Internet, Politics, & Policy 2014 Conference*, Oxford, UK.

Kleinheisterkamp, J., (2013), *Financial Responsibility In European Investment Policy*, International and Comparative Law Quarterly, vol. 6, issue 2.

Konwencje i zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy, t. I (1919–1966), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.

Korinek, A., Stiglitz, J., (2017), *Artificial intelligence and its implications for income distribution and unemployment*, Working Paper, No. 241/74, National Bureau of Economic Research, Cambridge, Mass.

Kramer, J.-Ph., Nellen, J., Schrapers, M., Cruz, A., (2019), *Digital transformation in the workplace of the European chemical sector*, Research Report Prognos, Basel (March 2019).

Kucera, D., (2017), *New automation technologies and job creation and destruction dynamics*, Employment Policy Brief, 12 May 2017, Geneva, ILO.

Kullmann, M., (2018a), *Platform Work, Algorithmic Decision-Making, and EU Gender Equality Law*, International Journal of Comparative Law and Industrial Relations, vol. 34(1).

Kullmann, M., (2018b), *Work-related Securities: An Alternative Approach to Protect the Workforce?*, International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations, vol. 34, No. 4.

La Inspección de Trabajo rechaza el modelo de Deliveroo, El Pais 17.12.2017.

Landmark decision rules Deliveroo riders are self-employed, Personnel Today 15.11.2017.

Landes, D., (1969), *The Unbound Prometheus: Technological Change and Industrial Development in Western Europe from 1750 to the Present*, Cambridge University Press, Cambridge.

LE, 4, (2005), *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, Wydawnictwo Znak, Kraków.

Lehdonvirta, V., (2018), *Work alerts and personal bests: Managing time in the online gig economy*, New Technology, Work & Employment.

Leimeister, J.M., Durward, D., Zogaj, S., (2016), *Crowdworker in Deutschland: Eine empirische Studie zum Arbeitssumfeld auf externen*, Study no. 323, Hans-Böckler Stiftung, Düsseldorf.

Lenaerts, K., Beblav, M., Kilhoffer, Z., (2017), *Government responses to the platform economy: where do we stand?*, Center for European Policy Studies,

- Brussels, <http://www.ceps.eu/publications/government-responses-platform-economy-where-do-we-stand> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Lernould, S., Pelloli, M., (2017, December 15), *Un ex-chauffeur VTC LeCab requalifie en salarie*, <https://t.co/PODpUyIzTl> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Liebman, W.B., Lyubarsky, A., (2016), *Crowdwork, the Law, and the Future of Work*, Perspectives on Work.
- Lorenz, M., Russmann, M., Strack, R., Lueth, K.L., Bolle, M., (2016), *Man and Machine in Industry 4.0. How Will Technology Transform the Industrial Workforce Trough 2025 ?*, Boston Consulting Group.
- Luksha, P. i in., (2015), *Atlas of Emerging Jobs*, Moscow.
- Lutz, D., Risak, M., (2017), *Arbeit in der Gig-Economy: Rechtsfragen neuer Arbeitsformen in Crowd und Cloud*, ÖGB-Verlag, Vienna.
- Manokha, I., (2017), *Why the rise of wearable tech to monitor employees is worrying*, The Independent, 4 January 2017, <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/why-the-rise-of-wearable-tech-to-monitor-employees-is-worrying-a7508656.html> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Manpower Group, (2017), *The Skills Revolution: Digitalization and Why Skills and Talent Matter*, Geneva.
- Manyika, J., Lund, S., Robinson, K., Valentino, J., Dobbs, R., (2015), *A labor market that works: connecting talent with opportunity in the digital age*, 2015, <http://www.mckinsey.com/global-themes/employment-and-growth/connecting-talent-with-opportunity-in-the-digital-age>, 14.09.2017 (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Manyika, J. i in., (2017), *A Future That Works: Automation, Employment and Productivity*, McKinsey Global Institute, New York.
- Manyika, J. i in., (2017), *Help Wanted: The Future of Work In Advanced Economies and Productivity*, New York.
- Markiewicz, R., (2019), *Sztuczna inteligencja i własność intelektualna*, wykład inauguracyjny rozpoczynający 655. rok akademicki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Inauguracja roku akademickiego 2018/2019, Kraków.
- Marvit, M.Z., (2014, February 5), *How Crowdworkers Became the Ghosts in the Digital Machine*, <https://goo.gl/r3RXmA> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- McCabe, E.E., (2016), *Not like the others: Applying the fair labor standards act to the sharing economy*, Kansas Law Review, vol. 65, No. 1.
- McGaughey, E., (2018), *Will Robots Automate Your Job Away? Full Employment, Basic Income, and Economic Democracy*, TLI Think! Paper 3/2018, <https://ssm.com/abstractA5119589> (dostęp: 20.08.2019 r.).

- McGoogan, C., (2017, March 6), *Tribunal to rule on Deliveroo riders' employment status*, <https://qoo.ql/d4whiY> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- McKinsey Global Institute, (2017), *A Future that Works: Automation, Employment and Productivity*, January 2017.
- McKinsey Global Institute, (2018), *AI, automation, and the future of work: Ten things to solve for*, Washington DC.
- McKinsey Global Institute, (2018), *Skill shift. Automation and the future of the workforce*, Washington DC.
- McKinsey Global Institute, (2016), *Technology, Jobs and the Future of Work*, Briefing Note, New York.
- McKinsey Global Institute analysis, Knowledge@Wharton, the online research and business analysis journal, The Wharton Business School, Pennsylvania University, 16.01.2019.
- McKinsey Global Institute analysis, *What motivates workers in the gig economy?*, Knowledge@Wharton, the online research and business analysis journal of the Wharton Business School, Pennsylvania University, 16.01.2019.
- McKinsey & Company, (MGI), (2017), *A Future That Works: Automation, Employment, and Productivity*, McKinsey Global Institute.
- McKinsey & Company, (MGI), (2017), *Jobs lost, jobs gained: Workforce Transitions in a Time of Automation*, McKinsey Global Institute.
- McKinsey & Company, (MGI), (2018), *Skill Shift: Automation and the Future of the Workforce*, Discussion Paper.
- Measuring Platform Mediated Workers*, (2019), OECD Digital Economy Papers, April 2019, No. 282, Paris.
- Méda, D., (2016), *The future of work: The meaning and value of work in Europe*, ILO Research Paper, No. 18, Geneva.
- Metcalf, D., (1986), *Labour Market Flexibility and Jobs: a survey of evidence from OECD countries with special reference to Great Britain and Europe*, Paper No. 254, Centre of Labour Economics, London School of Economic, London.
- Międzynarodowa Konferencja Pracy, *Deklaracja w sprawie przyszłości pracy*, 20.06.2019.
- Milland, K., (2016), *Crowd Work: the Fury and the Fear*, w: *Foundation for European Progressive Studies (FEPS)*, The Digital Economy and the Single Market, Brussels, Belgium.

Milland, K., (2017), *Slave to the keyboard: the broken promises of the gig economy*, Transfer, No. 23(2).

Minter, K., (2017), *Negotiating labour standards in the gig economy: Airtasker and Unions New South Wales*, The Economic and Labour Relations Review, Nr 3.

Mitchell, T., Brynjolfsson, E., (2017), *Track how technology is transforming work*, Nature, vol. 544, No. 7650.

Moore, Ph., Akhtar, P., Upchurch, M., (2018), *Digitalisation of Work and Resistance*, w: *Humans and Machines at Work: Monitoring, Surveillance and Automation in Contemporary Capitalism*, red. Ph. Moore, M. Upchurch, X. Whittaker, Palgrave Macmillan, London.

Moore, Ph., Upchurch, M., Whittaker, X. (red.), (2018), *Humans and Machines at Work: Monitoring, Surveillance and Automation in Contemporary Capitalism*, Palgrave Macmillan, London.

Moore, S., Hayes, L., (2018), *The Electronic Monitoring of Care Work – The Redefinition of Paid Working Time*, w: *Humans and Machines at Work: Monitoring, Surveillance and Automation in Contemporary Capitalism*, red. Ph. Moore, M. Upchurch, X. Whittaker, Palgrave Macmillan, London.

Moore P., Robinson A., (2016), *The qualified self: What counts in neoliberal workplace*, New Media and Society, 18(11).

Muehlberger, U., (2005), *Hierarchies, relational contracts and new forms of outsourcing*, ICER Working Paper, No. 22.

Munoz de Bustillo, R., Fernández-Macías, E., Anton, J.-L., Esteve, F., (2011), *Measuring more than money: The social economics of job quality*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham.

Naisbit, J., (1982), *Megatrends. Ten New Directions Transforming Our Lives*, Warner Books, New York. Wydanie polskie (1997), *Megatrendy. Dziesięć nowych kierunków zmieniających nasze życie*, Zysk i S-ka, Poznań.

Naudé, W., Nagler, P., (2015), *Industrialisation, innovation, inclusion*, UNIDO Working Paper, No. 15/2015 (Vienna, United Nations Industrial Development Organization).

Nedelkoska, L., Ouintini, G., (2018), *Automation, skills use and training*, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 202, OECD, <http://dx.doi.org/10.1787/2e2f4eeaeen,2018> (dostęp: 20.08.2019 r.).

O'Connor, S., (2016, September 8), *When your boss is an algorithm*, <https://on.ft.com/2cJHEUA> (dostęp: 20.08.2019 r.).

- OECD, (2016), *Automation and Independent Work in a Digital Economy*, Paris.
- OECD, (2018), *Automation, skills use and training*, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 202, 8 March 2018.
- OECD, (2017), *Basic income as a policy option: Can it add up?*, Paris.
- OECD, (2017), *Digital economy Outlook*, Paris.
- OECD, (2016), *New forms of work in the digital economy*, Digital Economy Papers, No. 260.
- OECD, (2018), *OECD Employment Outlook*, Paris: OECD Publishing, http://dx.doi.org/10.1787/empl_outlook-2018-en (dostęp: 20.08.2019 r.).
- OECD, (2016), *Perspectives on Global Development*, Paris.
- OECD, (2018), *Tax challenges arising from digitalisation: Interim Report 2018: inclusive Framework on BEPS*, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, Paris.
- OECD, (2016), *The Risk of Automation for Jobs in OECD Countries A Comparative Analysis*, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 189, 14 May 2016.
- O'Regan, M., (2016, November 10), *Seanad passes Bill providing collective pay bargaining for self-employed*, <https://qoo.ql/whJaHP> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Pasquale, F., (2015), *The Black Box Society. The secret algorithms that control money and information*, Harvard University Press, Cambridge, Mass./London, England.
- Pennel, D., (2017a), *Is portfolio working the future of work?*, December 21st, 2017, Adapt, www.adapt.it (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Pennel, D., (2018), *The rise of online platforms reflects the changing nature of work*, April 27th, 2018, Adapt, www.adapt.it (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Pennel, D., (2017b), *The time has come to set work free and embrace hybridisation*, September 29th, 2017, Adapt, www.adapt.it (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Perulli, A., (2017), *The Notion of 'Employee' in Need of Redefinition*, A Thematic Working Paper for The Annual Conference of the European Centre of Expertise (ECE) in the field of labour law, employment and labour market policies: The Persona! Scope of Labour Law in Times of Atypical Employment and Digitalisation.
- Pesole, A., Urzi Brancati, M.C., Fernández, M.C., Biagi, E., González Vázquez, I., (2018), *Platform workers in Europe: Evidence from the Colleem Survey*, Joint Research Centre, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

- Petropoulos, G., (2017), *An economic review of the collaborative economy*, Bruegel Policy Contribution, no 5.
- Pollin, R. i in., (2014), *Green Growth: A U.S. Program for Controlling Climate Change and Expanding Job Opportunities*, Centre of American Progress, Washington, D.C.
- Ponce Del Castillo, A., (2018), *Artificial intelligence: A game changer for the world of work*, Foresight Brief, No. 5, Brussels, European Trade Union Institute.
- Prassl, J., (2018b), *Collective Voice Economy in the Platform Economy: Challenges, Opportunities, Solutions*, Syndicat European Trade Union, September 2018.
- Prassl, J., (2018a), *Humans as a Service. The Promise and Perils of Work in the GiG Economy*, Oxford University Press, Oxford.
- Prassl, J., (2015), *The Concept of the Employer*, Oxford University Press, Oxford.
- Prassl, J., Risak, M., (2016), *Uber and TaskRabbit, & Co.: Platforms as Employers? Rethinking the Legal Analysis of Crowdwork*, Comparative Labour Law and Policy Journal, vol. 37(3).
- Prassl, J., Risak, M., (2016a), *Uber, Taskrabbit and Co., Platforms as Employers – Rethinking the legal Analysis of Crowdwork*, Comparative Labour Law and Policy Journal, Feb. 16, 2016, Oxford Legal Studies Research, Paper No. 8/2016, <https://ssrn.com/abstract=2733003> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- PwC, (2017), *The Long-View: How Will the Global Economy Order Change by 2050?*, London.
- PwC, (2018), *Will robots really steal our jobs? An International analysis of the potential long-term impact of automation*.
- Quest Alliance, (2018), *Tandem Research and Microsoft Philanthropies, Skills for Future Jobs: Technology and the Future of Work in India*.
- Rajadhyaksha, A., Chatterjee, A., (2018), *Robots at the gate: Humans and technology at work*, Barclays Investment Bank, 11.04.2018, <http://www.investmentbank.com/.../robots-at-the-gate> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Ravin, J., Boudreau, J., (2017), *Thinking Trough How Automation Will Effect Work Force*, Harvard Business Review, April 2017.
- Raymundo, O., (2016), *Meet Sophia, the female humanoid robot and newest SXSW celebrity*, PCWorld, <https://www.pcworld.com/article/3045299/robots/meet-sophia-the-female-humanoid-robot-and-newest-sxsw-celebrity.html> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Reijnders, L.S.M., de Vries, G., (2017), *Job Polarization in Advanced and Emerging Countries: The Role of Task Relocation and Technological Change within Global Supply Chains*.

Riley, J., (2016), *The Definition of the Contract of Employment and Its Differentiation from Other Contracts and Other Work Relations*, w: *The Contract of Employment*, red. A. Bogg, D. Cabrelli, H. Collins, N. Countouris, A.C.L. Davies, S. Deakin, M. Freedland, J. Prassl, Oxford University Press, Oxford.

Risak, M., (2017), *The scope of working time directive: perspective and challenges*, A Thematic Working Paper for The Annual Conference of the European Centre of Expertise (ECE) in the field of labour law, employment and labour market policies: The Persona! Scope of Labour Law in Times of Atypical Employment and Digitalisation.

Rivares, A.B., Gal, P., Millot, V., Sorbe, S., (2019), *Like it or not? The impact of online platforms on the productivity incumbent service*, OECD Economics Department Working Papers, No. 1548, ECO/WKP (2019)17, Paris.

Rogers, B., (2016), *Employment Rights in the Platform Economy: Getting Back to Basics*, Harvard Law & Policy Review, No. 10(2).

Rosenblat, A., (2018), *Uberland: How Algorithms Are Rewriting the Rules of Work*, University of California Press, Oakland.

Rosenblat, A., Stark, L., (2016), *Algorithmic Labor and Information Asymmetries: A Case Study of Uber's Drivers*, International Journal of Communications, No. 1.

Rosioru, F., (2014), *Legal Acknowledgement of the Category of Economically Dependent Workers*, European Labour Law Journal, No. 5(3-4).

Sachs, B., (2016, October 26), *What the UK Decision Implies for Uber Drivers in the U.S.*, <https://goo.gl/4PqULs> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Sadowski, J., (2016), *Why Silicon Valley is embracing universal basic income*, The Guardian 22 June 2016, <https://www.theguardian.com/technology/2016/jun/22/silicon-valley-universal-basic-income-y-combinator> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Sanders, D.E., Pattison, P., (2016), *Worker characterization in a gig economy viewed through an Uber centric lens*, Southern Law Journal, vol. 26(2).

Schmidt, A., (2017), *Digital Labour Markets in the Platform Economy – Mopping the Political Challenges of Crowd Work and Gig Work*, Bonn.

Schneider, T. i in., (2018), *Land of the Rising Robots*, Finance and Development Magazine, International Monetary Fund (IMF), June 2018.

Scholz, T., (2015), *Think outside the boss*, w: *Public Seminar*.

- Schwab, K., (2016), *The Fourth Industrial Revolution*, World Economic Forum, Geneva.
- Schwellnus, C., Geva, A., Pak, M., Veilel, R., (2019), *Gig economy platforms: Boon or Bane?*, OECD Economics Department Working Papers, No. 1550, ECO/WKP(2019)19, 15 May 2019, Paris.
- Schwartz, O., (2016, February 29), *Humans pretending to be computers pretending to be humans*, <https://goo.gl/MCbNFE> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Sciarra, S., (2007), *EU Commission Green Paper 'Modernising labour law to meet the challenges of the 21st century'*, *Industrial Law Journal*, vol. 36.
- Scott, M., (2017 May 11), *Uber Suffers Bloody Nose in Its Fight to Conquer Europe*, <https://nyti.ms/2pAaM0U> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Seghezzi, F., Tiraboschi, M., (2018), *Italy's Industry 4.0 Plan: An Analysis from Labour Law Perspective*, *E-Journal of International and Comparative Labour Studies*, vol. 7, No. 1.
- Selloni, D., (2017), *New Forms of Economies: Sharing Economy, Collaborative Consumption, Peer-to-Peer Economy*, Springer International Publishing AG.
- ServiceNow, (2017), *Today's State of Work: At the Breaking Point*, California.
- Shepard, J., (2013), *Crisis? What crisis? The Callaghan government and the British 'winter discount'*, Manchester.
- Shook, E., Knickrehm, M., (2017), *Harnessing Revolution: Creating the Future Workforce*, Accenture Strategy, <https://www.accenture.com/t20170117T110152.../> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Simitis, S., (1987), *Juridification of Labour Relations*, w: *Juridification of Social Spheres*, red. G. Teubner, De Gruyter, Berlin.
- Simonite T., (2015), *When your boss is an Uber algorithm*, MIT Technology Review, www.technologyreview.com/s/543946/when-your-boss-is-an-uber-algorithm (dostęp: 2.09.2019 r.).
- Skill Shift: Automation and the Future of Workforce*, May 2018, <https://www.accenture.com/t2017> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Skórska, A., (2014), *Praca w gospodarce postindustrialnej – zatrudnienie w sektorze usług w Polsce*, w: *Polityka społeczna wobec przemian demograficznych*, red. A. Rączaszek, W. Koczur, *Studia Ekonomiczne*, nr 167.
- Slaughter, A.-M., Chehadé, F., (2019), *How to govern a digitally networked world* (3rd April 2019), *Adapt International and WEC* n. 4.

- Slee, T., (2015), *What's Yours is Mine – Against the Sharing Economy*, O/R Books, New York.
- Smith, A., (2016), *Gig Work, Online Selling, and Home Sharing*, Pew Research Center, http://www.pewinternet.org/2016/11/17/gig_work_... (dostęp: 20.09.2019 r.).
- Smorto, G., (2018), *Regulating (and self-regulating) the sharing economy in Europe: an overview*, w: *Multi-disciplinary design of sharing services*, red. M. Bruglieri, Milano.
- Sokas, R., (2017), *The Gig Economy and Contingent Work: An Occupational Health*, *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, vol. 59, No. 4.
- Spitko, G.E., (2018), *A Structural-Purposive Interpretation of „Employment” in the Platform Economy*, *Florida Law Review*, Nr 2.
- Steinmetz, W., (red.), (2000), *Private Law and Social Inequality in the Industrial Age Comparing Legal Cultures in Britain, France, Germany, and the United States*, Oxford University Press, Oxford.
- Stone, K.V.W., (2004), *From Widgets to Digits: Employment Regulation for the Changing Workplace*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Stone, K.V.W., (2016), *Uber and arbitration: A Lethal combination*, Economic Policy Institute, 24 May 2016.
- Stucke, M.E., Grunes, A.P., (2016), *Big data and competition policy*, Oxford University Press, Oxford.
- Sundararajan, A., (2016), *The sharing economy: The end of employment and their rise of crowd-based capitalism*, MIT Press, Cambridge, Mass.
- Supiot, A., (1994), *Critique du droit du travail*, Presses universitaires de France, Paris.
- Świątkowski, A.M., (2019c), *Digitalizacja prawa pracy*, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, z. 3.
- Świątkowski, A.M., (2019e), *Elektroniczne platformy zatrudnienia*, *Monitor Prawa Pracy*, nr 7.
- Świątkowski, A.M., (2012), *European Union Private International Labour Law*, Jagiellonian University Press, Kraków.
- Świątkowski, A.M., (2006), *Karta praw społecznych Rady Europy*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Świątkowski, A.M., (2018), *Kodeks pracy. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.

- Świątkowski, A.M., (2019f), *Krótkoterminowa, ekonomiczno-społeczna prognoza przyszłości pracy*, Roczniki Administracji i Prawa, z. 1.
- Świątkowski, A.M., (2010), *Międzynarodowe prawo pracy*, t. II: *Międzynarodowe prywatne prawo pracy*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Świątkowski, A.M., (2019a), *Nowe, nowoczesne formy zatrudnienia*, Polityka Społeczna, z. 1.
- Świątkowski, A.M., (2019b), *Prawo i polityka rynku pracy w epoce postindustrialnej. Część I: „Przyszłość pracy”*, Horyzonty Polityki, 10(30).
- Świątkowski, A.M., (2015), *Prawo pracy II RP: symbioza zatrudnienia pracowniczego i cywilnoprawnego (prolegomena do współczesnego podziału zatrudnienia)*, Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego, t. XVIII.
- Świątkowski, A.M., (2011), *Przedmiot stosunku pracy. Rozważania de lege lata i de lege ferenda*, w: *Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, red. L. Florek, Ł. Pisarczyk, LexisNexis, Warszawa.
- Świątkowski, A.M., (2017), *Status pracy i jej pożytków*, Polityka Społeczna, z. 1.
- Świątkowski, A.M., (2018), *Szanse, zagrożenia i niewiadome zatrudnienia w stadium „czwartej rewolucji przemysłowej”*, Polityka Społeczna, z. 4.
- Świątkowski, A.M., (2018), *Terminowe umowy o pracę według projektu Kodeksu pracy*, Praca i Zabezpieczenie Społeczne, z. 8.
- Świątkowski, A.M., (2018), *Umowa o pracę a umowy o zatrudnienie (przyczynek do dyskusji o ograniczeniu konkurencyjności umów)*, w: *Umowa o pracę a umowa o zatrudnienie*, red. G. Goździewicz, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Świątkowski, A.M., (2019a), *Współczesny fenomen globalnego rynku pracy – platforma zatrudnienia*, Polityka Społeczna, z. 5–6.
- Świątkowski, A.M., Wujczyk, M., (2014), *Bezpieczeństwo prawne i socjalne jako uniwersalna aksjologiczna podstawa współczesnego prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Wybrane zagadnienia*, w: *Aksjologiczne podstawy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, red. M. Skąpski, K. Ślęzak, *Ars boni et aequi*, Poznań.
- Taylor, M., (2017), *Good Work: The Taylor review of modern working practices*, Department of Business, Energy and Industrial Strategy, London.
- Technology and the future of work*, <http://www.investmentbank.com/story/tech/news/2018/01/02/artificial> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Technology eliminates jobs, not work. Technology and the future of work*, <http://www.investmentbank.com/story/tech/news/2018/01/02/artificial> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Telles, R. Jr, (2016), *Digital Matching Firms: A New Definition in the „Sharing Economy” Space*, Economics and Statistics Administration Issue Brief, No. 1, <https://qoo.ql/ZP9KqD> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Terry, M., Dickens, L., (1991), *European Employment and Industrial Relations Glossary: United Kingdom*, Sweet and Maxwell – Office of Publications of the European Communities, London–Dublin.

The Chartered Institute of Personnel and Development (CIPD), *To Gig or not to Gig? Stories from the Modern Economy*, Survey Report 2017.

The Conversation, (2018, July 19), *Listening to employee’s ideas could solve UK productivity slowdown*, Academic rigour, journalistic flair.

The Economist Intelligence Unit and ABB, (2018), *The Automation Readiness Index: Who is Ready for the Corning Wave of Automation?*

The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Forth Industrial Revolution, Global Challenge Insight Report, Preface, K. Schwab, R. Samons, World Economic Forum (WEF), Geneva, January 2016.

The Uncertain Status of Gig Work, MIT, What’s Hot, Adapt International and WEC, The Future of Work, No. 1/2019.

Tippett, E.C., (2018), *Employee Classification in the Sharing Economy, w: Cambridge Handbook of Law and Regulation of the Sharing Economy*, red. N. Davidson, M. Finck, J. Infranca, Cambridge University Press, New York.

Tirole, J., (1988), *The theory of industrial organization*, MIT Press, Cambridge, Mass.

Todoli-Signes, A., (2017), *The ‘gig economy’: employee, self-employed or the need for a special employment regulation?*, Transfer: European Review of Labour and Research, No. 23(2).

Tomassetti, J., (2016), *Does Uber redefine the firm? The postindustrial Corporation and advanced information technology*, Hofstra Labour & Employment Law Journal, No. 34(1).

Ton, Z., Kalloch, S., (2017), *Transforming Today’s Bad Jobs into Tomorrow’s Good Jobs*, Harvard Business Review, June 2017.

Tran, M., Sokas, R.K., (2017), *The Gig Economy and Contingent Work: An Occupational Health Assessment*, Journal of Occupational and Environmental Medicine, Nr 4.

Turing, A.M., (1950), *Computing machinery and intelligence*, Mind, vol. 49, <https://www.csee.umbc.edu/courses/471/papers/turing.pdf> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Tyc, A., (2017), *The position of workers in the on-demand economy: The need for increased protection*, Studia z zakresu prawa pracy i polityki społecznej, Kraków, vol. 24(1).

UNCTAD, (2016), *Robots and industrialization in developing countries*, Policy Brief, No. 50, Geneva, United Nations Conference on Trade and Development.

Uni Global Union, (2017), *Global Union Sets new Rules for the Next Frontier of Work Ethical AI and Employee Data Protection*, UNI Global Union, 11 December, <http://uniglobalunion.org/news/global-union-sets-new-rules-next-frontier-work-ethical-ai-and-employee-data-protection> (dostęp: 20.08.2019 r.).

United Nations (UN), (2015), *World Population Prospects: The 2015 revision, Key Finds and Advance Table*, New York.

Unterschütz, J., (2018), *Nowe formy pracy w gospodarce cyfrowej – w poszukiwaniu pracownika*, w: *Umowa o pracę a umowa zatrudnienia*, red. G. Goździewicz, Wolters Kluwer, Warszawa.

Valenduc, G., Vendramin, P., (2017), *Digitalisation, between disruption and evolution*, Transfer: European Review of Labour and Research, No. 23(2).

Valenduc, G., Vendramin, P., (2016), *Work in the digital economy: sorting the old from the new*, WP ETUI, No. 3.

Van Alstyne, M.W., Parker, G.G., Choudary, S.P., (2016), *Pipelines, Platforms, and the New Rules of Strategy*, Harvard Business Review, No. 94(4).

Van de Castele, M., (2017, January 5), *Un chauffeur VTC (LeCab) prequalifié en salaire: quite impact pour le modele Uber?*, <https://goo.gl/SAi3xw> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Van der Zande, J. i in., (2018), *The Substitution of Labor: From technological feasibility to other factors influencing job automation, innovative Internet*, Report 5, Stockholm School of Economics Institute for Research.

Van Doorn, N., (2017), *Platform labor: on the gendered and racialized exploitation of low income service work in the 'on-demand' economy*, Information, Communication & Society, No. 20(6).

Van Parijs, Ph., (2015), *Dochód podstawowy dla wszystkich*, Boston Review, X/XI 2015, tłum. R. Szarfenberg.

Vandaele, K., (2018), *Will trade unions survive in the platform economy? Emerging patterns of platform workers' collective voice and representation in Europe*, Working Paper 2018.05. ETUI, Brussels.

Vandaele, K., Piasna, J., Drahokoupil, J., (2019), *'Algorithm breakers' are not a different 'species': attitudes towards trade unions of Deliveroo riders in Belgium*, European Trade Union Institute, Working Paper 2019.06, Brussels.

Varian, H.R., (1985), *Price discrimination and social welfare*, American Economic Review, vol. 75, No. 4.

Vats, A., Abdulkarim, A., Clements, S., (2017), *How Can Nations Prepare for the Industries of Tomorrow? Make It Happen – Harnessing the Maker Movement to Transform GCC Economies*.

Vaughan, R., Daveio, R., (2016), *Assessing the size and presence of the collaborative economy in Europe*, PwC UK, Impulse paper for the European Commission.

Vincent, J., (2017), *Giving robots 'personhood' is actually about making corporations accountable*, The Verge, 19 Jan 2017, <https://www.theverge.com/2017/1/19/14322334/robot-electronic-persons-eu-report-liability-civil-suits> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Vincent, J., (2017), *Pretending to give a robot citizenship helps no one*, The Verge, 30 Oct 2017, <https://www.theverge.com/2017/10/30/16552006/robot-rights-citizenship-saudi-arabia-sophia> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Visco, F., (2017), *Getting the Robots To Pay Tax*, London.

Vivarelli, M., (2014), *Innovation, employment and skills in advanced and developing countries: A survey of economic literature*, Journal of Economic Issues, vol. 48, No. 1.

Vogt, J.S., (2015), *Trade and Investment Arrangements and Labor Rights, w: Corporate Responsibility for Human Rights Impacts*, red. L. Blecher, N. Kaymar Stafford, G.C. Belamy, American Bar Association, Lanham.

Voss, E., Riede, H., (2018), *Digitalisation and workers participation: What trade unions, company level workers and online platform workers in Europe think*, Confederation Sindicat European Trade Union, Brussels.

Waas, B., (2017), *Crowdwork in Germany*, w: B. Waas, W.B. Liebman, A. Lyubarsky, K. Kezuka, *Crowdwork – A Comparative Law Perspective*, Bund-Verlag, Frankfurt.

Walter, K., (2016), *Law, Terror and the Frame-Breaking Act*, The University of London, London.

Wantoch-Rekowski, J., (2014), *System ubezpieczeń społecznych a budżet państwa. Studium prawnofinansowe*, Wolters Kluwer, Warszawa.

Watanabe, Y., (2018), *New Rules of Conversion from Fixed-term to Open-ended Contracts: Companies' Approaches to Compliance and the Subsequent Policy Developments*, Japan Labor Issues, vol. 2, No. 7, June–July 2018.

Webster, J., Randle, K., (2016), *Positioning virtual workers within space, time, and social dynamics*, w: *Virtual Workers and the Global Labour Market*, red. J. Webster, K. Randle, Palgrave Macmillan, London.

Weinberger, M., (2017, June 20), *Uber will finally let its drivers accept tips*, <https://read.bi/2rRAaOU> (dostęp: 20.08.2019 r.).

West, D., (2015), *What Happens if Robots Take the Jobs? The Impact of Emerging Technologies on Employment and Public Policy*, Washington, D.C.

Wexler, M.N., (2011), *Reconfiguring the sociology of the crowd: Exploring crowdsourcing*, International Journal of Sociology and Social Policy, No. 31(1/2).

White, S., (1999), *Rights and Responsibilities: A Social Democratic Perspective*, Political Quarterly, No. 70.

Wike, R., Stokes, B., (2018), *In Advanced and Emerging Economies Alike, Worries About Job Automation. Many fear robots, computers will eliminate jobs, increase inequality*, Pew Research Center Global Attitudes & Trends, September 13, 2018.

World Bank, (2016), *World Development Report: Digital dividends*, Washington, D.C.

World Development Report, (2016), *Digital dividends*, World Bank, Washington, D.C.

World Economic Forum, (2017), *Accelerating Gender Parity in the Fourth Industrial Revolution*.

World Economic Forum, (2017), *Accelerating Workforce Reskilling for the Fourth Industrial Revolution*.

World Economic Forum, (2018), *Eight Futures of Work: Scenarios and their Implications*.

World Economic Forum, (2018), *How to Prevent Discriminatory Outcomes in Machine Learning*.

World Economic Forum, (2017), *Realizing Human Potential in the Fourth Industrial Revolution*.

World Economic Forum, (2018), *Robot Revolution. The Economic of Automation*, Geneva.

- World Economic Forum, (2016), *The Future of Jobs*, Geneva.
- World Economic Forum, (2016), *The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution*.
- World Economic Forum, (2017), *The Future of Jobs and Skills in Africa*.
- World Economic Forum, (2017), *The Future of Jobs and Skills in MENA*.
- World Economic Forum, (2017), *The Global Gender Gap Report*.
- World Economic Forum, (2017), *The Global Human Capital Report*.
- World Economic Forum, (2018), *Towards a Reskilling Revolution: A Future of Jobs for All*.
- World Employment and Social Outlook. Trends*, (2018), International Labour Office, Geneva.
- Yaraghi, N., Ravi, S., (2017), *The Current and Future State of the Sharing Economy*, Brookings Impact Series, No. 3.
- Zittrain, J., (2009, July 12), *The Internet creates a new kind of sweatshop*, <https://goo.gl/UBUfis> (dostęp: 20.08.2019 r.).
- Zwoliński, M., (2014), *The Pragmatic Libertarian Case for a Basic Income Guarantee*, Cato-Unbound (4 August), <https://www.cato-unbound.org/2014/08/04/matt-zwolinski/pragmatic-libertarian-case-basic-income-guarantee?version=meter+at-t-0&module=meter-Links&pgtype=article&contentId=&mediaId=&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&priority=true&action=click&contentCollection=meter-links-click> (dostęp: 20.08.2019 r.).

Źródła prawa

1) Polski

- Dz.U. 2002 nr 135, poz. 1146, Ustawa z dnia 26 lipca 2002 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw.
- Dz.U. 2015 poz. 2029, Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 listopada 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o organizacjach pracodawców.
- Dz.U. 2017 poz. 791, Ustawa z dnia 9 marca 2017 r. o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw.

Dz.U. 2018 poz. 1608, Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o związkach zawodowych oraz niektórych innych ustaw.

2) Unii Europejskiej

Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady UE z 15.11.2006 r., o potrzebie ustawicznego kształcenia oraz gotowości na zmiany kariery zawodowej (CELEX:32006D1720).

3) Międzynarodowej Organizacji Pracy

MOP, Konwencja nr 1 dotycząca ograniczenia czasu pracy do ośmiu godzin dziennie i czterdziestu ośmiu godzin tygodniowo w zakładach przemysłowych, 18.07.1951 r.

MOP, Konwencja nr 2 dotycząca bezrobocia, 28.11.1919 r.

MOP, Konwencja nr 3 dotycząca zatrudnienia kobiet przed i po porodzie, 13.06.1921 r.

MOP, Konwencja nr 4 dotycząca zatrudnienia kobiet w nocy, 13.06.1921 r.

MOP, Konwencja nr 5 dotycząca określenia najniższego wieku dopuszczenia dzieci do pracy przemysłowej, 19.12.1923 r.

MOP, Konwencja nr 6 dotycząca pracy nocnej młodocianych w przemyśle, 19.12.1923 r.

Orzecznictwo

1) Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

TSUE, Wyrok z 1.10.2015 r. w sprawie R.L. Trijber v College van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam oraz J. Harmsen v. Burgemeester van Amsterdam, C340/14 i C341/14, EU:C:2015:641.

TSUE (Wielka Izba), Wyrok z 20.12.2017 r., C-434/15 w sprawie Asociación Profesional Elite Taxi przeciwko Uber Systems Spain SL, ECLI:EU:C:2017:981.

TSUE, Wyrok z 3.07.1986 r. w sprawie Deborah Lawrie-Blum v. Land of Baden-Württemberg, ECLI:UE:C:1986:284.

TSUE (Wielka Izba), Wyrok z 20.12.2017 r., C-434/15 w sprawie Asociación Profesional Elite Taxi przeciwko Uber Systems Spain SL, ECLI:EU:C:2017:981.

TSUE, Opinia prawna Rzecznika Generalnego w sprawie C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi przeciwko Uber Systems Spain SL, ECLI:EU:C:2017:364.

2) Organów wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich UE i USA opracowane na podstawie raportu: Employment status of platform workers (national courts decisions overview – Australia, Brazil, Chile, France, Italy, United Kingdom, United States and Spain), 9.12.2018 r. (ibdehereCommentarionsJurisprudencia). Francja, Conseil de Prud'hommes de Paris, *Florain Ménard vs. SAS Uber France, Uber B.V.*, 29.01.2018.

Francja, Cour de Cassation, *Take Eat Easy*, 28.11.2018 r.

Hiszpania, Juzgado de lo Social núm. 39 de Madrid, 3.09.2018 r.

Hiszpania, Juzgado de lo Social núm. 6 de Valencia, 1.06.2018 r.

Hiszpania, Juzgado de lo Social núm. 6 de Barcelona, 29.05.2018 r.

Wielka Brytania, High Court of Justice Queens Bench Division Administrative Court, London, *Independent Workers' Union of Great Britain (IWGB) v. RooFoods Limited T/A Deliveroo*, 5.12.2018 r.

Wielka Brytania, Central Arbitration Committee, *Independent Workers' Union of Great Britain (IWGB) v. RooFoods Limited T/A Deliveroo*, 14.11.2017 r.

Wielka Brytania, Supreme Court United Kingdom, *Pimlico Ltd. & Anor v. Smith*, 13.06.2018 r.

Wielka Brytania, *Autoclenz Limited v. Belcher and Others*, 2011 UKSC 41, [2011] ICR 1157.

Wielka Brytania, Case No. ET/2202550/2015, <http://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2016/10/aslam=and-farrar-v-uber-reason-20161028pdf>, 10.12.2018 r. (dostęp: 1.09.2019 r.)

Włochy, Tribunale di Torino w sprawie *Foodora*, 7.05.2018 r.

Włochy, Tribunale Ordinario di Milano, w sprawie *Foodinho*, 10.09.2018 r.

3) Sądów w USA

– US District Court Northern District of California, *O'Connor et al. v. Uber Technologies, Inc. et al.*, 11.03.2015 r.

California Labor Commissioner, *Berwick v. Uber Technologies Inc. and Raiser*, 16.06.2015 r., *Berwick v. Uber Technologies Inc.*, Case No. 11-46-739 EK (Cal. 2015), <http://www.scribd.com/doc/26880201/Uber-v-Berwick-California-Labor-Commission-Ruling#scribd> (dostęp: 19.08.2019 r.).

Douglas O’Oconor et al. v. Uber Technologies Inc., Case No.13-cv-03826-EMC (ND Cal.).

Haken Yucesoy et al. v Uber Technologies Inc., Case No. 15-cv-00262-EMC (ND Cal.2016).

US District Court Northern District of California, *Raef Lawson v. Grubhub, Inc.*, 8.02.2018 r.

US District Court for the Eastern District of Pennsylvania, *Razak v. Uber-Black*, 11.04.2018 r.

England and Wales Court of Appeal (Civil Division) Decisions, Royal Court of Justice Strand, London WC2A 2LL 19/12/2018, Neutral Citation Number [2018]EWCA Civ 2748, ICLR : [2019] WLR(D)6. <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ2018/2748.html> (dostęp: 1.09.2019 r.).